

նութեան կըննազանդին վարժարանին կանոնադրութեանցը, ըստ բնակութեան, հանդերձից, կերակրոյ, ուսման եւ գրօսանաց : Միայն ստանձին դասառութիւն կամ կրկնութիւն դասուց ուզողները կրնան աւելի վճարքով մը վարժապետ ունենալ :

Ծնողք լիուլի վատանութիւն ունենալով վարժարանին վերատեսչացը վրայ, դրսի անձանց չեն յանձնէր ամենեւին իրենց որդւոց խնամքը :

Երեք ամիսը մէյ մը վկայական կըյուղարկուի ծնողաց՝ Խնամակալաց ժողովոյն ձեռօք, իրենց որդւոց առողջութեանը, վարքին եւ ուսմանը վրայ :

Վարժարանին մէջ ինչ գիրք որ բերուի՝ վերատեսչին ստորագրութիւնը պիտի ունենայ :

Աշակերտները բոլրակցութիւն պիտի չընեն ուրիշներու հետ՝ առանց վերատեսչաց հրամանին :

Վարժարանին ներքին բարեկարգութեանը համար արդէն գրուած կանոններուն պահպանութիւնը ճիշդ կըպահանջուի :

Գ. ՈՒՍՄՈՒՆՔ.

Ուսմանց դասախօսութեան մեծ մասը գաղղիարեն եւ բայց ամենայն աշակերտ պարտական է հայերէն դասառութեամբ սովորի կրօնական եւ բարոյական կրթութիւն, հայկաբանութիւն, պատմութիւն Հայոց, հին եւ նոր աշխարհագրութիւն Հայաստանի, պատմութիւն ազգային մատենագրութեան :

Ուսման միւս նիւթերն են,

Դաղղիարեն եւ անգղիարեն լեզուք եւ գրագիտութիւն.

Տաճկերէն լեզու .

Ընդհանուր հին եւ նոր գրագիտութիւն .

Պատմութիւն հին ազգաց, միջին դարու եւ արդի ժամանակաց .

Աշխարհագրութիւն ընդհանուր, ուսումնական, բնական եւ քաղաքական .

Թուաբանութիւն եւ Հաշուեկալութիւն (Քօնքապիւլիք).

Երկրաչափութիւն, Արտաչափութիւն, Հանրահաշիւ (Ալժեպր) եւ եռանկյանաչափութիւն .

Բնագիտութիւն (Ֆիզիք), Բնալուծութիւն (Շիմի).

Շարժաբանութիւն (Սինեմաթիք).

Մենքենաբանութիւն (Մեքանիք) .

Սկզբունք Փիլիսոփայութեան .

Դժագրութիւն (Տրսեն).

Զարդագրութիւն (Օռնըման).

Դիտակագրութիւն (Փէյլզած).

Վիմագրութիւն (Լիթօկրաֆի) .

Կենդանաբանութիւն .

Տնկաբանութիւն .

Հանքաբանութիւն .

Երկրաբանութիւն .

Քաղաքական տնտեսութիւն.

Իրաւագիտութիւն քաղաքական եւ սոսեւտրական :

Դաղղիոյ Տէրութեան բարձրագոյն դպրոցները մտնել ուզող աշակերտը ամենայն պէտք էղած դիւրութիւնները կուենան որ կարենան նոյն տէրութենէն սահմանուած քննութիւնները անցընել :

(Ստորագրեալ) Անդամք Խնամակալաց ժողովոյ

ՊՕՂՈՍ ՎԱՐԿԱՊԵՏ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ.

ԻԳՆԱՏԻՈՍ ՎԱՐԳԱՊԵՏ ՓՈԽՆՈՐԳ.

ՏԷՐ ԳՐԻԳՈՐ ՊԵՇԿԻՍԻԱՆ.

ՏԷՐ ԱՐԽԻՍԱԿԷՍ ՍԱՄԵԼԻՈՅ.

ԳՐԻԳՈՐ ՕՏԵԱՆ.

ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՐԱՄԵԱՆ.

ՄԱՆՈՒԷԼ ՆԷՎՐՈՒՋԵԱՆ.

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՄԻԻՀԷՆՏԻՍԵԱՆ.

ՄԿՐՏԻՉ ԱՂԱԹՈՆ.

ՄԿՐՏԻՉ ՄՈՄՃԵԱՆ.

ՅԱԿՈԲ ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ.

ՊԵՏՐՈՍ ԽՈՐԱՍԱՆՃԵԱՆ, նախագահ :

Ծանօթ. Վարժարանս նամակ գրել ուզող անձինք պէտք է՝ ալսպէս գրեն հասցեն գաղղիարեն.

COLLÉGE NATIONAL ARMÉNIEN

RUE VIOLET, 60, A GRENELLE.

PARIS.

Ո՞Վ ԻՅԷ ՆՄԱՆ ՔԵՉ ՅԱՍՏՈՒԱԾՍ, ՏԷՐ.

Ոչ. չիք ուրեք, ընտրեալդ յազգաց համայն զօչեցէք, Զիք յախտեանց իբրեւ ըզմերս Աստուած այլ ուրեք. Յերկինս ի վեր կառուցէք զաչս յանրաւ խորագին, եւ յայն յանդունդս ի վայր քէ բիրք ձեր բախառեցին՝

Մանացո՛ւք, յԱստուած ոչ հասին :

Զեզերքք փառաց արկեալ ըզգան իւր յախտենից, Համապարփակ զիւրեւ շուրջ վինք մըշտավառ ցոլից՝ Արտեւանունք նորա չափեն զանսամանութիւն, եւ տիեզերք՝ կետ անկըշիւ առ ոտիւք նորուն՝ Խորասուզին ի ստուեր մանաքուն :

Թէ ակնարկէ՝ աշխարհ գայ ի դող,

Երկունք զերկինս ունին նորուն ի ճնմ յոտընփոխ, Ի հրամանին՝ հաստատութեան խըզեալ բըռչի սին : եւ միջոցին համառօտի անձիր յայնութիւն, Արփիք ըզջան հոսեցուցեալ յալիս խաւարին, Խոժոռաղէմ լերանց ըստուերք յունայն կարկամին :

Թէ տայ ըզձայն աստուածաբարբառ.

Երկինք, երկիր, անդունդք ի բունդ կըրկնեն դողաբար,
Եւ լըռութիւն փոխանորդեալ պատեաց համարուն.

Յաւերժախօով աչեաց ծովուն սանձեալ յան ի հոյն
Անծուխ անմոռնէ անշարժ համայն ալիք՝ փայր ի վեր
Վիմատառին յանկարծ յընթացսն իւրեանց աներեր,

Իբրեւ ի շանք փայլակնարափ կենսագրաւ.

Հրատապ նըժոյզ աճիւնասցի կերպ յարշաւ :

Թէ զաստուածեան շարժիցէ շըրրունս՝

Ի դող ի տրոփ խոնարհելով լուսատեա ակունս,

Ջուարբորնք յակճիւղս կան մընան անդարձ պատգամաց,

Եւ լըռութիւն անշըրպետէ ըզձայն նըւագաց :

Խօսեցաւ Աստուած .

Եւ եռասուրբ վերադառնան զըրուագք օրհներգու.

Հըռչակելով տիեզերաց յանման ալելու.

Չյաւիտենից վեհին կամաց նորոգ յայտնութիւն.

Նոր շնորհաց ցօղք, այլ տեղային նախ քան զդարս անհուն :

Ոչ, չիք ուրեք, ընտրեալքդ յազգաց համայն գոչեցէք,

Չիք յաւիտեանց իբրեւ ըզմերս Աստուած այլ ուրեք :

Նա գտիեզերս լըրիւն ունի յանեակ վերամբարձ,

Եւ զյաւիտեանս հաստատեալ անդր իսկ ժամանակաց.

Նա քան գերկինս ի վեր հիմունս արկ անտանձանին.

Յանուն նորա ոչ հանդուրժեն երկիր եւ երկին . . .

Ձի սիրտ մահացուն :

1855

ԹՈՒՂԹ ՎԱՀԱՆԱՅ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻՈՅ (ՏԵԱՌՆ Հ. ՄԻՔԱՅԷԼԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՉԱՄՁԵԱՆ).

Մեր ազգին մէջ այս տարիներս պատահած եւ մինչեւ հիմա շատին խօսակցութեան ու վիճաբանութեան նիւթ եղած դեպքերուն մեծապէս յարմար կրտեսեմք այս ՎԱՀԱՆ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻԻ կեղծ անունովը գրուած նամակը : Այլընձեան Մեծապատիւ Մանուկ աղան, բնիկ պօլսեցի, որ շատ տարիներէ հետէ Խրիմու Քէֆէ քաղաքը բնտանեօք հանդերձ կրբնակի, եւ իր ազգասիրութեամբն ու իմաստասէր բնաւորութեամբը պարծանք եւ բարի օրինակ է ազգիս, այս գրուածքը ցուցուց մեզի, եւ ըսաւ որ բարեյիշատակ Չամչեան վարդապետին բնագրէն օրինակուած է ամենահաւատարիմ մարդու ձեռքով. իսկ բնագիրը Ջալալեանց Սարգիս սրբազանին քովն է : Յիրաւի այ մտադրութեամբ կարդացողը յայտնապէս կրտեսեն որ ասոր հեղինակը Չամչեանին պէս սրամիտ ու պերճախօս աստուածաբանէն ի գատ ուրիշ մարդ չկրնար կարծուիլ :

Չամչեան վարդապետին սեպհական ոճն էր իմաստուն տրամաբանութիւն, զուարճախօսութիւն, եւ ռամկօրէն գրած բաներուն մէջ տաճկի բառ շատ գործածել. այնու ոճով շարադրուած է ահա նաեւ այս նամակը : Լատին Բաղերայից ու քոյճցի ըսուած լատինահայ քարոզչաց աներկիւղ ախոյեանն էր Չամչեանը, եւ անոնց դեմ ՎԱՀԱՆ ՌԻՂԱՓԱՌՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՏԻՈՅ ըսուած գրքովը ինչ աստիճանի քաջութեամբ պատերազմած ըլլալը յայտնի է ամենուն. մեր այ ըստ տեղույն յիշատակեր եմք ու պիտի յիշատակեմք : Կրնամք համարձակ ըսել քէ այս գրուածքս այ

այն Վահանին մէկ համառօտութիւնը կրնայ համարուիլ. ուստի եւ խիստ պատշաճ կերպով ստորագրութեանը մէջ ՎԱՀԱՆ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻԻ գրեր է : Իսկ բուականը, որ է 1821, յայտնի կըցուցնէ քէ նոյն տարիները հանդիպած միաբանութեան կամ ջմիաբանութեան կոիւներէն ետքը շարադրուած է : Ըսել է քէ ստոյգ է այն խօսքն որ կըսեմք քէ Չամչեան Հօր ազգասիրութիւնը եւ ճշմարտասիրութիւնը՝ ոչ հասակին ծանրանալովը պաղեր, եւ ոչ իր համարձակախօս գրուածքներուն պատճառած կոիւներովը նուագեր էր : Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ուղղափառութիւնը մինչեւ վերջի շունչը պաշտպանեց, եւ անոր սգեւտ հակառակորդներուն բերանը բանիւ եւ գրով միշտ պապանձեցուց : Միայն քերեւցաւայի է որ Միխիբարեան Միաբանութեան անդամ մնալովը՝ չկըցաւ կամ չուզեց իր անունը անպատրուակ եւ անփոփոխ դնել ամէն գրուածոցը մէջ, եւ կարոյիկ կամ հոռովմեական ժողովրդեան մէջ մնալովը՝ չկըցաւ կամ չուզեց աւելի համարձակ կերպով գրել Հոռմի պապերուն եւ անոնց պաշտօնէիցը անտեղի եւ անիրաւ պահանջանքներուն դեմ : Այս պակասութիւնը կերեւնայ տեղ տեղ նաեւ այս գրուածքիս մէջ, յորում համառօտ ծանօթութիւններով հարկ համարեցանք այնպիսի կտորներուն մէջ բոռն միտքը պարզելու, եւ բարեմիտ ընթերցողները զայքակղութեան առիթներէն հեռու բռնելու աշխատիլ :

Իսկ ասոր մէջի տաճկերէն բառերը հայերէնի վերածելը աւելորդ աշխատութիւն գիտնալով՝